

Nr 184.

Av herr **Velander** och herr **Bergh, Ragnar**, *angående förnyad utredning av frågan om den allmänna utjämningen av det kommunala skattetrycket.*

Understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda kommuner utgår för närvarande enligt en förordning av år 1927. Bestämmelserna i denna förordning ha sedan dess tillkomst, med ett oväsentligt undantag, icke undergått några förändringar, trots att sådana blivit i olika sammanhang ifrågasatta. Sålunda har bl. a. kommunalskatteberedningen år 1943 avgivit ett omfattande betänkande rörande den kommunala skatteutjämningen (SOU 1943: 43). Såvitt känt, har emellertid detta betänkande hittills icke föranlett någon åtgärd från finansdepartementets sida.

Kommunalskatteberedningen föreslog helt nya grunder för skatteutjämningsbidragens beräkning. Bl. a. ansåg beredningen, att hänsyn borde tagas till kommunernas ekonomiska bärkraft sådan denna tog sig uttryck i skatteunderlaget, mätt i antalet skattekronor per invånare. En dylik princip har ock av riksdagen befunnits lämplig i fråga om vissa *speciella* statsbidrag. Den ligger sålunda till grund för riksdagens beslut år 1945 i fråga om statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet samt för riksdagens beslut år 1946 om statsbidrag till skolmåltider. Det må även erinras om att 1946 års riksdag — i anslutning till väckta motioner med yrkande om kommunbidragens bestämmande med hänsyn till skatteunderlaget — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll om ny utredning av frågan om kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna samt att den av riksdagen sålunda begärda utredningen resulterat i ett betänkande (SOU 1946: 82) med förslag, som i princip ansluter sig till nämnda, av motionärerna gjorda yrkanden. Anledning synes nu föreligga att låta riksdagen taga ställning till den berörda principen även i vad angår *de allmänna* skatteutjämningsbidragen eller understöden.

Skäl torde föreligga att i förevarande sammanhang även beröra en del andra under de senare åren av riksdagen fattade beslut.

Under år 1946 har 1936 års lag om kommunal fondbildning ersatts med en ny lagstiftning i ämnet. Tio år ha förflutit, sedan denna för kommunerna så viktiga fråga först reglerades i lagstiftningen, men ännu kan det icke sägas vara klart, huru avsättningar till resp. ianspråktaganden av de olika fonderna skola betraktas eller inverka vid den allmänna skatteutjämningen. I vissa fall synes också utformningen av de nu gällande skatteutjäm-

ningsreglerna vara ägnad att motverka fondavsättningar, som ur kommunalekonomisk synpunkt kunna vara väl motiverade.

Under år 1946 har vidare principbeslut fattats om en ny kommunal indelning. Den sammanslagning av kommuner, som i enlighet med detta beslut skall komma till stånd, är i sig själv ägnad att verka i skatteutjämnande riktning. I de mest skattetyngda delarna av vårt land kan det dock endast bli fråga om en helt obetydlig sådan utjämning. Men även om skatteutjämningsproblemet, efter det den nya kommunindelningen genomförts, kommer att omfatta ett relativt sett mindre antal kommuner än med nuvarande kommunindelning, kommer problemet å andra sidan att i viss mån tillspetsas. Man kan nämligen förvänta, att det i vissa län icke kommer att finnas någon kommun med så högt skattetryck, att utjämningsbidrag bli påkallade, medan åter i andra län alla eller i det närmaste alla kommuner bli i behov av sådant bidrag. Olikheten de skilda landsdelarna emellan kommer därför sannolikt att bli mer markerad än för närvarande, åtminstone under tider av lågkonjunktur.

En annan följd av den nya kommunindelningen blir, att kommunerna i allmänhet få en sådan storlek, att en centraliserad medelsförvaltning kan förväntas ofta bli nödvändig. En enhetligare inkomst- och utgiftsredovisning än för närvarande skulle måhända därigenom kunna åvägbringas, vilket skulle underlätta granskningen av ansökningarna om skatteutjämningsunderstöd.

Av stor betydelse för skatteutjämningsfrågan är den vid 1945 års riksdag beslutade uppbördsreformen. För kommunernas del innebär denna bl. a., att beslut om utdebitering av kommunalskatt å ett visst års skatteunderlag måste fattas, innan skatteunderlaget är känt. Reformen innebär även, att kommunerna måste vid uppgörande av budgeten i förekommande fall såsom inkomst upptaga det beräknade beloppet av skatteutjämningsbidrag. Till grund för dessa beräkningar ha vid 1946 års utdebiteringsbeslut legat preliminära uppgifter från finansdepartementet. I den mån dessa preliminära uppgifter eller beslut frångås vid den slutliga prövningen i vederbörande departement, kunna betydande över- eller underskott uppstå. Det är måhända möjligt att redan i förväg meddela definitiva beslut för att undvika sådana olägenheter, men till spörsmålet härom synes man icke kunna taga ställning utan föregående utredning.

Ett hänsynstagande vid den allmänna skatteutjämnningen till ovan berörda förhållanden torde komma att ställa avsevärt större krav på de beslutande instanserna än nu är fallet. På grund härav och med hänsyn till den stora arbetsbörda, som åvilar finansdepartementets befattningshavare, torde böra övervägas, huruvida icke handläggningen av skatteutjämningsärenden, såsom kommunalskatteberedningen föreslagit, lämpligen kunde anförtros åt en fristående skatteutjämningsnämnd med eget kansli. Om därmed förenades rätt för kommunerna att anföra besvär över nämndens beslut hos Kungl.

Maj:t, skulle en effektiv och för kommunerna betryggande prövning av skatteutjämningsärendena kunna åstadkommas.

På grund av det anförda synes skatteutjämningsfrågan snarast möjligt böra upptagas till förnyad prövning. Till grund därför torde främst böra läggas den av kommunalskatteberedningen verkställda utredningen. Då emellertid, såsom nämnts, vissa under senare år fattade beslut torde nödvändig göra en omprövning av hithörande spörsmål, synes en överarbetning av beredningens förslag böra komma till stånd, varvid även innehållet av de över beredningens förslag avgivna yttrandena kunna beaktas.

Det må slutligen understrykas, att frågan om den kommunala skatteutjämnningen är av mycket stor betydelse ur allmän synpunkt. Det gäller här bl. a. att med bibehållande av den kommunala självstyrelsen åstadkomma en sådan skatteutjämning, att principerna om *rättvisa och jämlikhet i beskattningen* icke bli illusoriska för ett icke oväsentligt antal av landets kommuner resp. dessas medlemmar. De höga utdebiteringarna förekomma som regel i kommuner med lågt skatteunderlag, där den valuta kommunmedlemmarna erhålla för sina kommunalskatter till följd därav är relativt obetydlig. Dessa höga utdebiteringar äro ägnade att medföra betänkligheter även av den anledningen att de kommunala ortsavdragen uppenbarligen äro för låga, vilket hårt drabbar alla inkomsttagare icke minst dem i de lägsta inkomstskikten, som ofta äro talrikast förekommande just i dylika kommuner.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville *dels* till förnyad utredning upptaga frågan om den allmänna utjämnningen av det kommunala skattetrycket, varvid de i denna motion framförda synpunkterna böra beaktas, *dels ock* förelägga 1948 års riksdag förslag i ämnet.

Stockholm den 23 januari 1947.

Gustaf Velander.

Ragn. Bergh.